

ESKİŞEHİR
Hava Sanayii İşçileri Sendikası
Başkanlığı

Eskişehir
Hava Sanayii İşçilerinin
Dert ve Dilekleri

1962

Yeşilnur Matbaası - Eskişehir

ESKİŞEHİR
Hava Sanayii İşçileri Sendikası
Başkanlığı

Eskişehir Hava Sanayii İşçilerinin Dert ve Dilekleri

1962

Yeşilnur Matbaası - Eskişehir

Önsöz

«YALNIZ BİR TEK ŞEYE İHTİYACIMIZ VARDIR. ÇALIŞKAN OLMAK SERVET VE ONUN NETİCEİ TABİİYESİ OLAN REFAH VE SAADET YALNIZ VE ANCAK ÇALIŞKANLARIN HAKKIDIR.»

KEMAL ATATÜRK

Muhterem Hükümet azaları, Senato ve Millet Meclisi azaları ve İşçi idarecileri.

Ulu önderimiz Atanın izinde ve yolundayız. Memleketimizin ancak çalışmakla kalkınacağına inanıyoruz. Kafamızın mahsulü ve kolumuzun altın bileziği ile istikbâl için çalışıyoruz.

Senelerdir üvey evlât muamelesi gördük. En tabii haklarımızı, canımızı dişimize takarak çalışmamıza rağmen alamadık. Muasır medeniyet şaheserleri yüksek devirli yüksek voltajlı ve rasyonel çalışan çeşitli ve en hassas makinalarla kucak, kucağa ve her an görülmez bir kaza ihtimali ile ölüm tehlikesine maruz olarak hayatımız pahasına çalışmaktayız. Emegimizin karşılığını, Sosyal haklarımızı sadaka kabilinden almaktayız. Geçim galesiyle günden, güne güçlenen bir mücadele içindeyiz.

Eskişehir Hava Sanayii İşçilerinin; dert dilek ve temennilerini ihtiva eden bu küçük broşürde arz ettiğimiz hususlar mahalli olduğu kadar umumi işçi davalarında dile getirmesi bakımından tetkiklerinize, vicdani ve adil kararlarınıza arz olunur. Saygılarımızla

Eskişehir Hava Sanayi İşçileri
Sendikası İdare Heyeti

— 3 —

1-6725 SAYILI JET UÇUŞ TAZMİNAT KANUNU TATBİK TALİMATININ SAAT ÜCRETLİ İŞÇİLERİ DE İÇİNE ALACAK ŞEKİLDE TADİLİ:

a — 211 Sayılı Türk silâhlı kuvvetleri iç hizmet Kanununun ve buna muvazi olarak çıkarılan talimatın 717. ci maddesinde saat ücretli personele tamamen Askeri eşhasın görev ve sorumlulukları yüklendiğinden.

b — Fabrika işletme talimatı olan HKT — 66 — 1 de bütün jet tayyarelerinin Bakım ve Tamirlerinin Fabrika seviyesinde ve yalnızca Saat ücretli personel tarafından yapıldığı için.

c — Her Tip Jet Tayyareleri üzerinde çeşitli tadilat ve tamiratı bizzat yapan saat ücretli personel olması bakımından: Hatta Nato camiasında bazı tadilatların Türkiyede yapılamayacağına dair rapor vermelerine rağmen bilgili ve çalışkan Hava Sanayi İşçisi kendi gayreti ile en modern Tayyarelerin Kit ve T. O. tadilatının tatbikini Nato camiasında yapılan zamandan daha az bir zamanda başarmışlar ve Nato Askeri Teknik müşavirleri bu başarının %250 nisbetinde bir muvaffakiyet olduğunu bildiren tebrik ve takdirlerini rapor halinde Hava Kuvvetleri Kumandanlığına arz etmişlerdir.

Diğer taraftan bu tadilatlardan her hangi

biri Amerikada yapılması mülhaza edilseydi milyonlar değerinde döviz harcanacaktı. İş yerimizde kanat arka gövde, Flap, Aileron, Tip tank gibi birçok kıymetli malzemelerin tamirleri yapılmaktadır. F — 846 Tayyare kanadının tadilat fiatı 50.000 Dolardır.

Bir kanat üzerinde ufak bir parçasını değiştirmekle tamiri yapılmakta ve kanat iş görece hale getirilmekte ve bu kanatta 50.000 Dolar tasarruf sağlanmaktadır. En ağır hasar gören her tip Jet Tayyaresinin onarımı yapılarak Faal hale getirilmekte ve milyonlar değerinde tasarruf Memleket menfaatına kazandırılmaktadır.

d — Her tip Jet Tayyarelerinin tadilat, tamirat vesaire hizmetlerinde çalışan Eskişehir Hava Sanayi İşçileri tadilat ve tamiratlardan maada bir kısımda makinist ve tecrübe Makinisti olarak bilfiil uçmaktadır. Aşağıda isimlerini zikredeceğimiz Hava Şehitlerini vermiş bulunuyoruz: Tayyare uçuş tecrübesinde Bozüyük civarında bir dağa çarparak Şehit olan Ruhi Sakın, Muzaffer Işıtan, Orhan İkot. Bir bölgedeki Radar mevkiine gitmek üzere uçakla bir dağa çarparak Şehit olan Kasım Gökcan, Rifat Çekici, Hamdi Cayıklı, Sivil jet uçar makinisti İslâm Tosun Meydanda Tayyare çalıştırkan

jet tayyaresi tarafından emilmiş ve parçalanarak şehit olmuştur. [Bu çalışkan arkadaşlarımız Eskişehir Hava Şehitliğinde metfun bulunmaktadırlar. Kıymetli arkadaşlarımızı ve bütün Havacı Şehitlerimizi saygı ile yadeder nurda yat-sınlar deriz.

Hava Sanayi İşçileri gerek havada ve gerekse karada Jet Tayyarelerinin içinde, yanında her an muhtemel bir ölüm kazasına karşı feragat ve bilgi ile çalışmaktadırlar.

Yukarıda arz ettiğimiz hususları göz önüne alarak 6725 Sayılı jet uçuş tazminat Kanununun tatbik talimatının saat ücretli işçileri de içine alacak şekilde tadilini:

II — 3575 Sayılı Askeri Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı HAKKINDA KANUNUN MÜLGALIKTAN KURTARILMASI ve NİZAM-NAMESİNİN TADİLİ.

3575 Sayılı Kanun 1/1/1950 Tarihinde 5434 Sayılı T.C. Emekli sandığı kanununun geçici üçüncü maddesi ile mülga durumdadır. O zamandanberi bütün teşkilâtın ezeli derdi olan bu adı geçen kanunun mülgalıktan kurtarılacak bugünkü Sosyal anlayışa cevap verecek bir şekilde tadil edilmesini:

Bu kanunun ihtiva edeceği yenilikleri aşağıda kısaca arz ederiz.

a — Sandık idare meclisinde işçiler yarı yarıya temsil edilmelidir.

b — Tekaütlük 30 Gün üzerinden hesap edilmelidir.

c — İş kazalarında bakım müddetleri iki seneye çıkarılmalıdır.

d — Tedavileri yurt içinde yapılamayan yurt dışına tedaviye gönderilmelidir.

e — Hastalıklarda bakım müddeti 360 Güne çıkarılmalıdır. Bakım müddeti zarfında yövmiyeleri tam olarak verilmelidir.

f — İtibari hizmette sayılan sahalar genişletilmelidir.

g — 5966 Sayılı Kanunla sandığa bağlı hizmetlerini birleştiremeyenlerin geçici bir madde ile borçlanmak suretiyle hizmetleri sayılmalıdır.

h — Sendika ve Federasyonlarda geçen ücretli süreler tekaütlüklerine sayılmalıdır.

I — Yaş haddi ve sıhhi sebeplerden ayrılacakları tekaütlük müddetleri 20 seneden 15 seneye indirilmelidir.

J — Tekaüt hakkını kazanmış olanlara ister yaş haddini doldurmuş olsun ister olmasın ister kendi isteği ile ayrılınsın, ister kanunen çıkarılınsın, tekaüt oldukları zaman her senesine iş kanununa gereğince yarım maaş nisbetinde tazminat verilmesini.

k — Sandık aidatlarına %2 ilâve edilmek suretiyle bakmakla mükellef olduğumuz aile ferdimizin muayene ve tedavilerinin yapılmasının sağlanmasını.

ZAM MEVZUU

Millî Savunma gücüne hizmet edenlerin, mesai sarfettiği silâhlar katıyyen ihmal, düşünce ve dikkatsizlik kabul etmeyen en modern silâhlar olup bunların tamir ve bakımını yapan işçilerin iş başında maddi imkânsızlığın hasıl ettiği düşünceleri izale etmek için işçiye umumi zam zaruridir. Uzun yılların yetiştirdiği kalifiye Hava Sanayi işçilerini iş yerine bağlamak; diğer müesseselerin tanıdığı daha müsait imkânlar karşısında senelerini feda ederek iş yerinden ayrılanlara mani olabilmek ve geçim endekslerine göre yiyecek, giyecek ve yakacak gibi zaruri istihlak maddelerinin fiat artışını karşılayabilmek, Millî hasıladaki artışın Adaletli bir şekilde taksimini temin edebilmek maksadiyle %50 umumi bir zammın yapılmasını ısrarla istemekteyiz.

MESKEN KREDİLERİNİN HALLİ :

Askeri Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığına bağlı işçilere mesken yaptırımları için borç para verilmesine dair 6096 Sayılı kanunun

6778 Sayılı kanunla tadil edilmesine rağmen ihtiyacı karşılamaktan çok uzaktır. Şöyle ki: Sandık ihtiyat sermayesinin %90. nını geçmemek üzere her sene idare meclisinin tesbit edeceği miktar döner sermaye olarak kullanılmaktadır. Bu da 1953 senesinden beri ancak işçinin %10 nun ev sahibi olmasına sağlamıştır. M.M.V. İşçisinin % 90 ı bu mesken yaptırma kredisinden istifade edememiştir. Bu miktar başka fasıllardan aktarma suretiyle arttırılarak 10 sene gibi bir zamanada bütün işçilerin ev sahibi olmasının plânlaştırılmasını temin edecek bir şekilde ve %3 faizle bu krediden istifade edilebilmesi için kanunun tadili.

**YILDA VERİLEN İKİ MAAŞ TUTARINDAKİ
İŞÇİ İKRAMIYELERİNİN MAAŞLARA
— İ L Â V E S İ —**

Biri kanunen biride Bakanlar kurulu kararı ile verilmekte olan senede iki maaş tutarında olan ikramiyenin ne zaman verileceği gelen ve gelecek Hükümetlerin görüşüne bırakılması bakımından işçi morali üzerinde menfi bir tesir yaratmaktadır. Hatta randıman üzerinde tesir ettiği bir hakikattir. Bir lütuf veya bahşiş imiş gibi verilen bu iki maaş tutarındaki ikramiyelerimizin maaşlara ilâvesi, gelecek tekaütlüğü-

müze müesir olabilmesi ve her sene muayyen zamanlarda bizi ele baktaktan kurtaracağı ve acaba verilecek mi? Şüphelerini ortadan kaldırması ve işçi arasında huzur ve itimadı temin etmesi bakımından elzemdir kanaatindeyiz.

**ÇOCUK PARALARININ ARTTIRILMASI
M E V Z U U :**

Çocuk yurdun temelidir. Cemiyet nüvesini çocuk teşkil eder. Ailenin yetiştireceği çocukların aileye yüklediği mali külfeti karşılayabilmesi için her çocuk için kanunen ödenen 10 lira kifayetsiz gelmekte, hele iktisaden zayıf olan işçilerin bu husustaki durumu ayrıca bir hususiyet arz etmektedir. Bu bakımdan çocuk paralarını enaz 25 liraya çıkarılması.

VERGİ DÜZENSİZLİĞİNİN GİDERİLMESİ:

Türk işçisinin almakta olduğu ücretin kifayetsizliği yanında; 50.000 liraya kadar ciro yapan küçük esnafın ödediği vergi ve binlerce sürüsü, dönümlerce tarlası olan bir ziraatçının ödediği vergi ile vasatı olarak yılda 2800 lira alan bir işçinin ödediği vergi kıyas edilirse aradaki bariz fark görülecektir. Bizler vergilerin her sınıf Vatandaş arasında adilâne bir şekilde

taksim edilmesini sağlamak maksadiyle ödemekte olduğumuz vergilerin indirilmesini temenni ederiz.

TASARRUF BONOLARININ KALDIRILMASI:

Gerek Hükümet programında, gerekse siyasi şahısların işçilerden bono kesilmemesi hususundaki beyanları biz işçiler arasında memnuniyet yaratmıştır. Esasen dar geliri olan işçilerden maaş durumları nazarı itibare alınmamak suretiyle bonoların kaldırılması ve şimdiye kadar kesilen tasarruf bonusu tutarlarının defatan iade edilmesinin temini.

**3008 SAYILI İŞ KANUNUNUN YENİDEN
— ELE ALINMASI —**

3008 Sayılı iş kanunu yirmidört yıl önceki mevcut iş şartlarına göre tanzim edilmiş iş hayatını düzenleyen bir kanundur. Memleketin sanayideki inkişafı ve nüfus artışı ile muhatapları muazzam bir adet seviyesine yükselmesine rağmen pekte tadilata uğramayan bu kanun ilgili kimseleri tatmin edememekte, günden, güne artan bir tenkid ve şikâyet konusu olmaktadır.

Bu itibarla bu günün modern şartları içerisinde mütelaa edilmeli, dünkü iş hayatımıza uygun olan tatbikatının bu günkü bünyemize uyduğu mülahazası ile tadilini talep ederiz.

SENDİKALAR KANUNUNUN TADİLİ :

5018 Sayılı Sendikalar kanununun meriyete girişinden bu güne kadar elde edilmiş olan tecrübeler mevcut kanunun daha açık ve istenilen, özlenen şekli ile değiştirilmesinin zaruret haline geldiğini göstermiştir.

Görüşümüz Sendikalar hürriyeti teminat altına alınmadıkça hiçbir zaman Türk Sendikacılığının gelişiğine kani bulunmadığımızı, her şeyden evvel teminatlı Sendika hürriyeti istediğimizi arz ederiz.

**1961 YILI OLAĞAN ÜSTÜ TERFİLERİN
V E R İ L M E S İ :**

a — Üç yıl gibi uzun bir zaman çalışmış verim ve devam gibi bütün faktörleri üzerinde toplayıp ve olağan üstü terfi hak kazanmış veya bu vasıfları fazlası ile yerine getirmiş ve yarı surede olağan üstü terfi hak kazanmış, mevcudun %10 u işçiler, büyük bir mesai sarfı ile yapılan imtihanda kazandıkları halde tahsisat kifayetsizliği gibi sebeple olağan üstü terfi edememişlerdir. Bu hal muazzam bir moral çöküntüsü yapmış ve fevkalâde çalışma yarışına son vermiştir.

b — Tahsisatlar bir yıl evvelinden ayrıldığına göre gösterilen sebep yerinde görülmemektedir. Şayet bu sebebe ısrar edilirse imtihanı kazananların hakları mahfuz tutularak önümüzdeki devrede tatbik edilmek suretiyle mağduriyetlerinin önlenmesi, işçinin morallerinin takviyesi ile iş gücünün artması temin edilmiş olacaktır.

VATANI HİZMETLERİNİ HARP SANAYİ ERİ OLARAK YAPANLARIN ASKERLİKTE GEÇEN MÜDDETLERİNİN İŞÇİLİK KIDEMLERİNDEN SAYILMASI :

Bu arkadaşlarımız her ne kadar Vatani vazife yapıyorlarsada acemi eğitiminden sonra Fabrika ve tamirhanelerde bir ücret mukabili bilfiil sanatlarını icra ederek bir işçi gibi çalışmalarını bakımından bu hakkın tanınmasını talep ediyoruz.

ASKERİ İŞ YERLERİ İŞÇİ TALİMATNAME-SİNİN TADİLİ

1954 Senesinde son defa tadil edilen Askeri işyerleri işçi dahili talimatnamesinin basılan nüshaları işçilere verilmiştir. O zamandanberi çeşitli eklerle anlaşılmaz bir hale gelmiş bulunan mezkur dahili talimatnamenin günün şartla-

rına uygun olarak tadili için yeniden ele alınması esasen M. S. Bakanlığınca kararlaştırıldığı ve üzerinde çalışmalar yapıldığını M. S. Bakanlığı Sosyal İş. 9/11/1960 Tarih ve 3958 — 1/ 60 Sayılı yazılarından öğrenilmiştir.

Bu çalışmanın biran evvel neticelendirilmesini ve yeni hazırlanacak dahili talimatnameye aşağıdaki hususların girmesinin teminini.

a — madde : dörtteki askeri şahıs tabiri; ceza, taltif, hak ve menfaat mevzularında değişik olarak mütalââ edilmektedir. Bu maddenin şumullu bir şekle sokulması

b — Dahili talimatnamenin cedvel birdeki çiraktan, uzman ustayakadar sınıf sütunlarının üçer derece İntibakının temini ve saat ücreti azami hadlerinin yükseltilmesinin temini; iş yerindeki kalifiye işçilerin iş yerini terk edip başka yerlere akın etmelerini önleyecek; işin daha kalifiye elemanlarla daha sıhhatli olmasını temin edecektir. Ayrıca daha genç yaşında ücret sütunu tavanına gelen işçilerin haklı olan sızlanmalarını önlemiş olacaktır.

c — Dahili talimatnamedeki idari ve sosyal iş, primlerinin enaz iki misli olmak üzere yükseltilmesi:

yirmi yıl evvelki işin ehemmiyet ve mesuliyetlerine muvazi olarak verilmekte olan saatte beş kuruş posta başlık, 10 kuruş ustabaşlık prim-

leri bu asrın en modern silâhı olan jet tayyarelerinin yüklediği mesuliyet karşısında tamamen sembolik ve asla tatmin etmeyen bir primdir

keza işin neticesini almak için ihtas edilen teknik kontrolunda saatte üç kuruş çalışma neticesi uzuvlarından bir veya birkaçını muhakkak surette kaybetmek tehlikesindeki işçilere verilen saatte altı kuruşluk primler ise bir insan uzvuna hiç kıymet verilmediğini ortaya koymaktadır. Bir insanın en kıymetli uzuvlarına karşılık sadece gülünç bir karşılıktır.

Ayrıca zimmetinde milyonlarca lira değerinde malzeme bulunan, depo mutemetliği yapan saat ücretli personele bir mesuliyet primi ihtas edilmeli ve iş primleri yeniden ele alınıp ihtiyaca göre verilmesi gereken iş kollarında yeniden iş primleri yeteri kadar olmak üzere ihtas edilmelidir.

d — Uzman usta sınıfından kadro mülhazası kaldırılmalı senelerin tecrübesine havi iyi sicil almış, çalışkan saat ücretli arkadaşlarımıza uzmanlık imkânı geniş mikyasta sağlanmalıdır.

e — Madde 73. teki evlilik primlerinin bütün işçilere teşmili senelerdenberi devam edegelen sızlanmaları ve işçiler arasındaki ayrı muamelelerin önlenmesi bakımından elzemdir.

f — Tehlikeli işlerde çalışan saat ücretli işçilerin terfi ve tekaütlük hususunda; sıhhat bozan işlerde çalışanlar gibi istifade ettirilmelidir.

g — İş takipçisi ve kâtip sınıfında olanlara usta sınıfına geçme hakkının tanınması gibi çeşitli iş kollarında çalışanların işçilik sınıfları yeniden ele alınıp bu günkü iş hayatımıza intibakları sağlanmalı.

h — Dahili talimatname cetvel I deki Tekniker ve Yüksek Uzman sütunlarının işçi ücretleri arasında mütalââ edilmesi sebebi ile işçi vasatı saat ücretini yüksek seviyede göstermektedir. Bu bakımdan işçi statüsünden adı geçen sütunların çıkarılmasını talep ederiz.

I — Cezaların tetkik için işveren veya işveren vekili ile müşterek bir disiplin kurulunun teşekkül ettirilmesi gibi hususların bilhassa ithali ile dahili talimatnamenin yeniden ele alınmasının çok yerinde bir hareket olacağına kanaatımız tamdır.

Muhterem Hükümet azaları, Senato ve Millet Meclisi azaları ile işçi idarecileri :

Bu küçük broşürü işçi davalarına gösterdiğiniz yakın alaka ve üstün anlayıştan cesaret

arak; haklı olduğumuza emin bulunduğumuz yukarıda yazılı hususlarda bize müzahir olacağınıza inanarak hazırladık.

Sarfedeceğiniz muhakkak olan mesaileriniz için şimdiden alenen teşekkürü vicdanen bir borç sayarız.

En derin saygılarımızla